

REGIONÁLNÍ ANALÝZA PARDUBICKÉHO KRAJE

Regionální analýza Pardubického kraje

Analýza je rozdělena do čtyř částí, kde první část je věnována demografickému vývoji kraje, druhá část je zaměřena na situaci na trhu práce jak z pohledu zaměstnanosti a nezaměstnanosti, tak z hlediska vývoje mezd. Třetí část mapuje ekonomickou situaci kraje z pohledu regionálního hrubého domácího produktu (dále RHDP), struktury regionální hrubé přidané hodnoty (RHPH) a vývoje produktivity práce. Poslední část je věnována migraci absolventů veřejných vysokých škol působících v kraji.

1 Demografický vývoj

Pardubický kraj se počtem obyvatel řadí na jedenácté místo mezi kraji, k 31. 12. 2013 zde žilo 515 985 obyvatel. Méně obyvatel žije jen v Libereckém, Karlovarském kraji a na Vysočině. Rozloha kraje je 4 519 km² a hustota osídlení je 114 obyvatel na km², což je nižší hodnota než v celé ČR (133 obyvatel na km²). V porovnání s jinými kraji je pro Pardubický kraj typický velký počet malých obcí. V krajském městě Pardubice žije 17,3 % obyvatel kraje, přičemž ostatní města (kromě města Chrudim) mají méně než 20 tisíc obyvatel. Celkově žije ve městech (nad 20 tisíc obyvatel) 62 % obyvatel kraje, což je o něco méně než republikový průměr (69,4 %).

V demografické struktuře Pardubického kraje nepatrně převažují ženy, a to 50,6 %. Od roku 1993 počet obyvatel klesal a v roce 2004 zde žilo 505 tisíc obyvatel. Od roku 2005 počet obyvatel Pardubického kraje rostl, na čemž se podílel stejnou měrou růst přirozenou měnou¹ a migračního salda². Pouze v letech 2007-2008 významně převýšil vliv migračního přírůstku, který byl v těchto letech ve výši 3 000 obyvatel ročně. Počet obyvatel se v roce 2013 snížil ve všech okresech Pardubického kraje kromě okresu Pardubice, kde došlo k nárůstu.

Podle dlouhodobých prognóz³ budoucího vývoje počtu obyvatelstva bude populace Pardubického kraje v následujícím období mírně ubývat. Počet obyvatel klesne ze současných 516 tisíc v roce 2013 na 488 tisíc v roce 2050 (viz graf 1.1). V roce 2030 bude početní velikost populace Pardubického kraje na úrovni 98,7 % dnešního počtu, v roce 2050 na 94,7 %. Okolní kraje čeká podobný scénář, naopak Hlavní město Praha a Středočeský kraj získají na početní velikosti, celkem v České republice bude v roce 2050 o 8 % obyvatel více než v 2013.

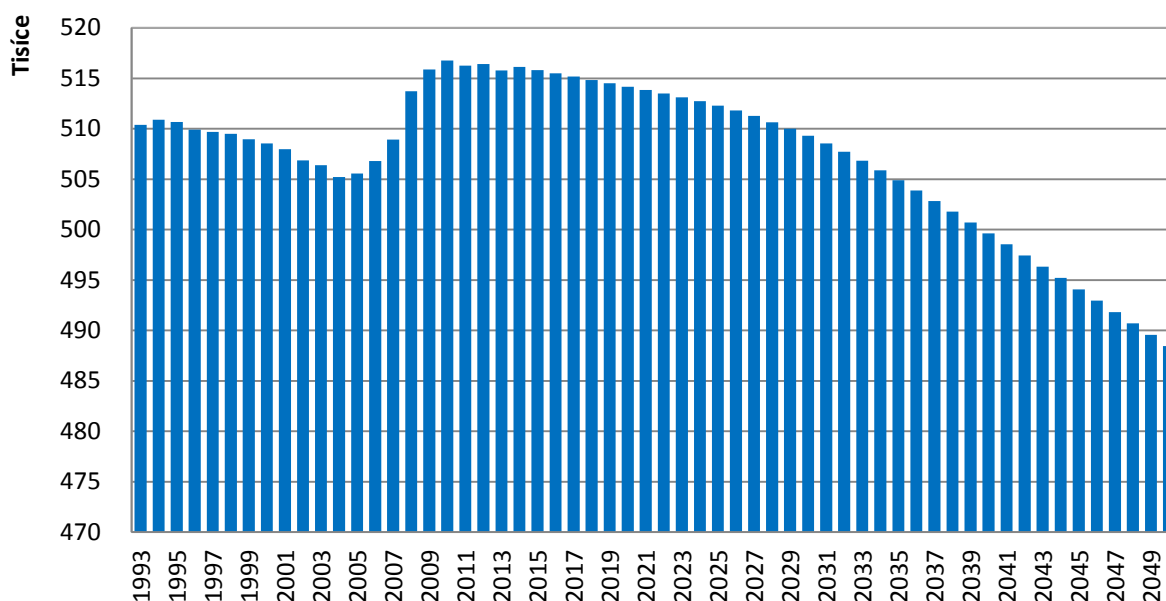
---

¹ Rozdíl mezi počtem živě narozených a počtem zemřelých ve sledované populaci během určitého období.

² Rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých ve zkoumaném územním celku.

³ V této studii se zaměřujeme na výsledky oficiální projekce obyvatelstva v krajích ČR Českého statistického úřadu (dále ČSÚ). Nejnovější verze byla vydána v roce 2013, v návaznosti na výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011, horizontem projekce je rok 2050.

Graf 1.1 Počet obyvatel Pardubického kraje k 1.1.

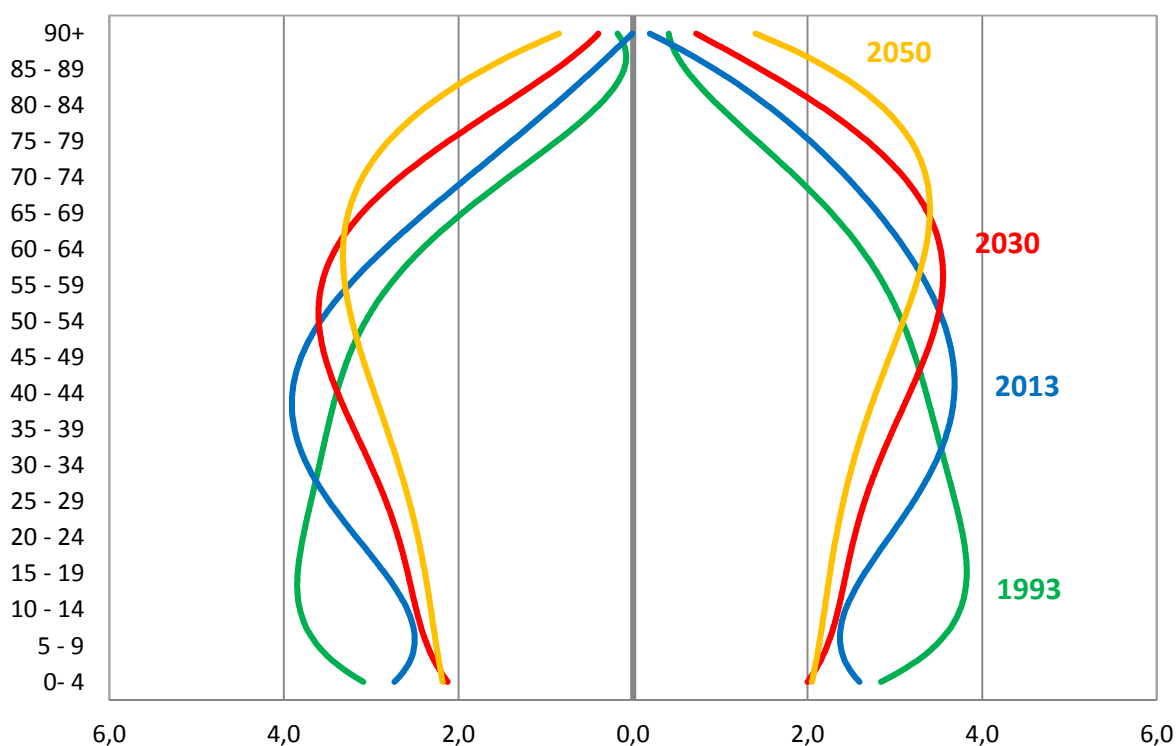

Zdroj: ČSÚ

Poznámka: Do roku 2012 jsou zobrazena reálná data, od roku 2013 se jedná o projekci.

Podíl obyvatel ve věkové kategorii 0 – 14 let již několik let zůstává na úrovni 15 %. Neustále klesá podíl obyvatel v produktivním věku, který se ze 70,0 % v roce 2004 snížil na 67,4 % v roce 2013. Naproti tomu podíl obyvatel v poproduktivním věku neustále roste, v roce 2013 byl 17,5 %. Již v roce 2007 počet osob ve věku 65 a více let poprvé převýšil dětskou složku (o 476 osob), v roce 2013 tento rozdíl činil již 12,5 tisíc osob. Průměrný věk obyvatelstva se z 39,6 let v roce 2004 zvýšil na 41,5 let v roce 2013. Dosavadní a budoucí předpokládané změny ve věkové struktuře dokumentuje věková pyramida (viz **Chyba! Chybný odkaz na záložku.**). Zatímco před dvaceti lety, v 90. letech převládaly v populaci Pardubického kraje děti do 15 let, dnes se pyramida stále více zužuje ve své základně a do budoucna (rok 2050) je předpokládáno signifikantní rozšiřování vrcholu pyramidy, což značí převládající podíl starých osob v populaci. Podíl mladých osob do 15 let se sníží ze současných 15,1 % na 13,1 % v roce 2050, naopak podíl osob starších 65 let se zvýší na dvojnásobek (31,1 % v roce 2050).

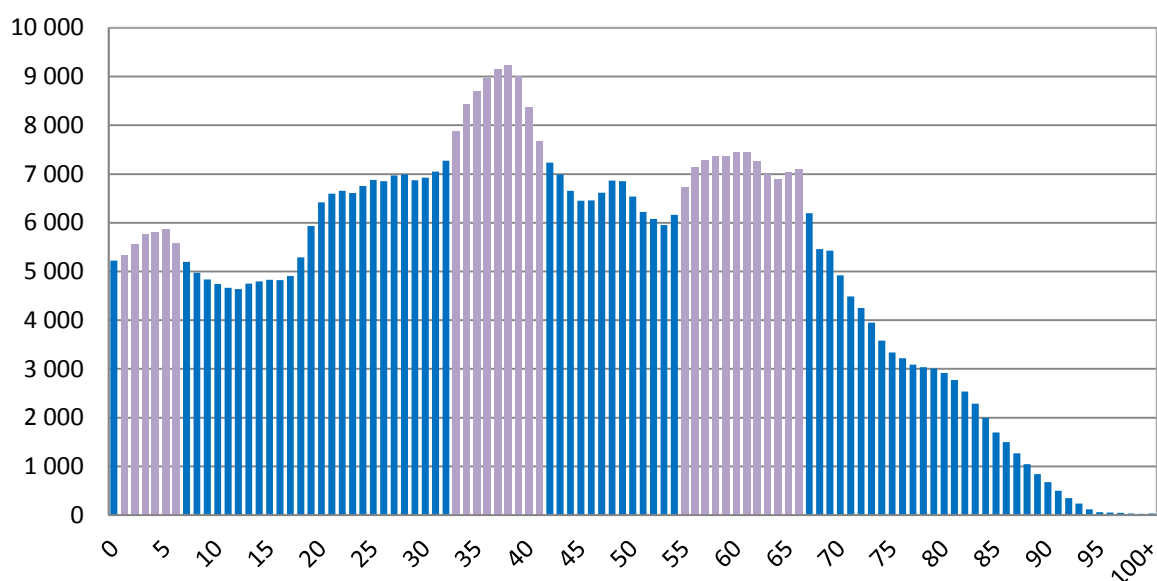
Graf 1.2 Demografická struktura populace Pardubického kraje (%)

Zdroj: ČSÚ

Obecně vývoj počtu obyvatel v čase není rovnoměrný. Vlivem různých zásahů ekonomického, demografického a politického charakteru lze pozorovat tzv. populační vlny. Lidé narození v populační vlně jsou její součástí po celý svůj život, početnější ročníky mají větší problémy s poptávkou po školách, školách, s výplatou penzí, apod. Populační vlny lze samozřejmě pozorovat i na populaci Pardubického kraje. V grafu 1.3 je zobrazena demografická historie za posledních 100 let, kde jsou patrné silné a slabé ročníky narozených (silné jsou vyznačeny zelenou barvou). Z hlediska početní velikosti produktivní populace jsou silné populační ročníky pozitivem.

Graf 1.3 Věková struktura populace Pardubického kraje (2013)

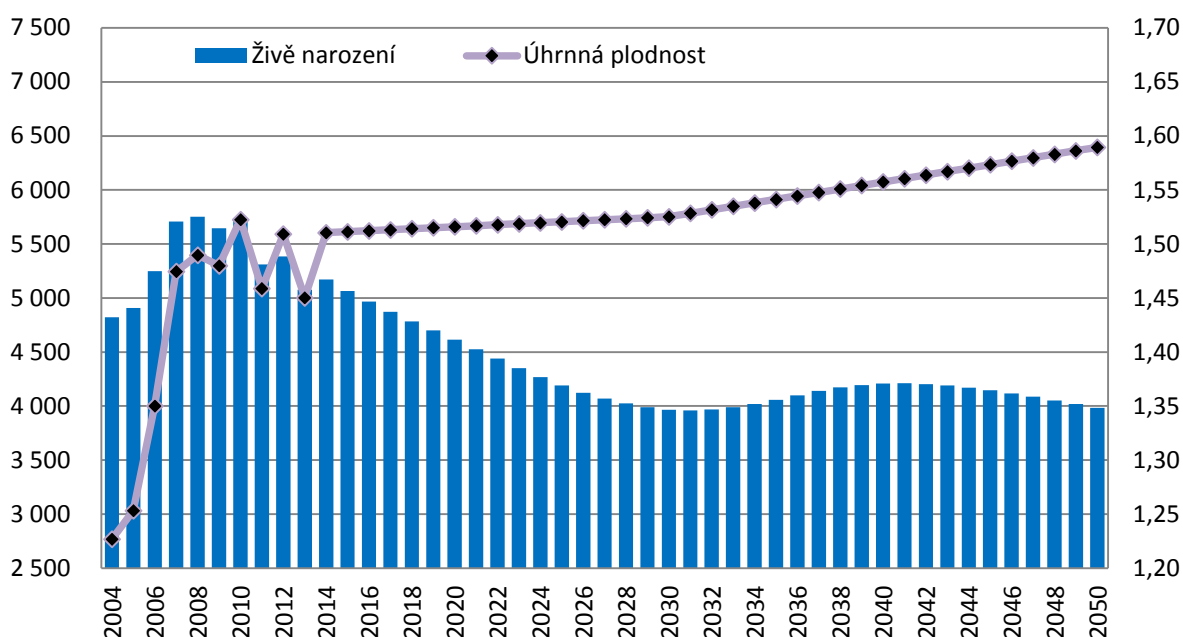
Zdroj: ČSÚ

Populační vlny jsou způsobeny množstvím narozených dětí. V posledních dvaceti pěti letech docházelo k častějším výkyvům a změnám trendu vývoje úrovně plodnosti. V druhé polovině 90. let došlo k výraznému snižování úrovně plodnosti, hluboko pod hranici prosté reprodukce populace⁴, nad kterou se s vysokou pravděpodobností úroveň plodnosti v budoucnu nevrátí. V průběhu roku 2013 se v Pardubickém kraji živě narodilo 5 077 dětí, což je nejnižší počet živě narozených od roku 2005. Úroveň úhrnné plodnosti⁵ v roce 2013 dosáhla hodnoty 1,45 živě narozených dětí na jednu ženu v reprodukčním věku. Nadále pokračuje trend odkládání mateřství do pozdějšího věku, průměrný věk matky při narození dítěte byl v roce 2013 v Pardubickém kraji 30,3 let (před deseti lety to bylo 28,2 let). Výrazně vzrostl též průměrný věk matky při narození prvního dítěte, který v roce 2013 dosáhl 28,3 roku (ve srovnání s věkem 26,4 let v roce 2004). Ve srovnání s ČR (28,7 roku) jsou prvorodičky v Pardubickém kraji nepatrně mladší. Do budoucna je předpokládáno postupné, avšak ne příliš výrazné, zvyšování úhrnné plodnosti, na úroveň 1,59 dítěte na jednu ženu v roce 2050 (viz **Chyba! Chybný odkaz na záložku.**). Absolutní počet narozených bude výrazně klesat a nadále bude pravděpodobně stoupat průměrný věk matek při narození dítěte.

⁴ V rozvinutějších zemích přirozená obnova populace vyžaduje, aby každá žena měla teoreticky alespoň 2,1 dítěte (prakticky však alespoň 3, jelikož někteří lidé jsou neplodní).

⁵ Průměrný počet živě narozených dětí, které by se narodily jedné ženě, pokud by po celé její reprodukční období platily míry plodnosti podle věku z daného roku. Jedná se tedy o konečnou plodnost hypotetické generace, vypočtenou součtem měr plodnosti podle věku v daném roce (předpoklad stejného počtu žen v každém věku).

Graf 1.4 Projekce počtu narozených dětí v Pardubickém kraji

Zdroj: ČSÚ

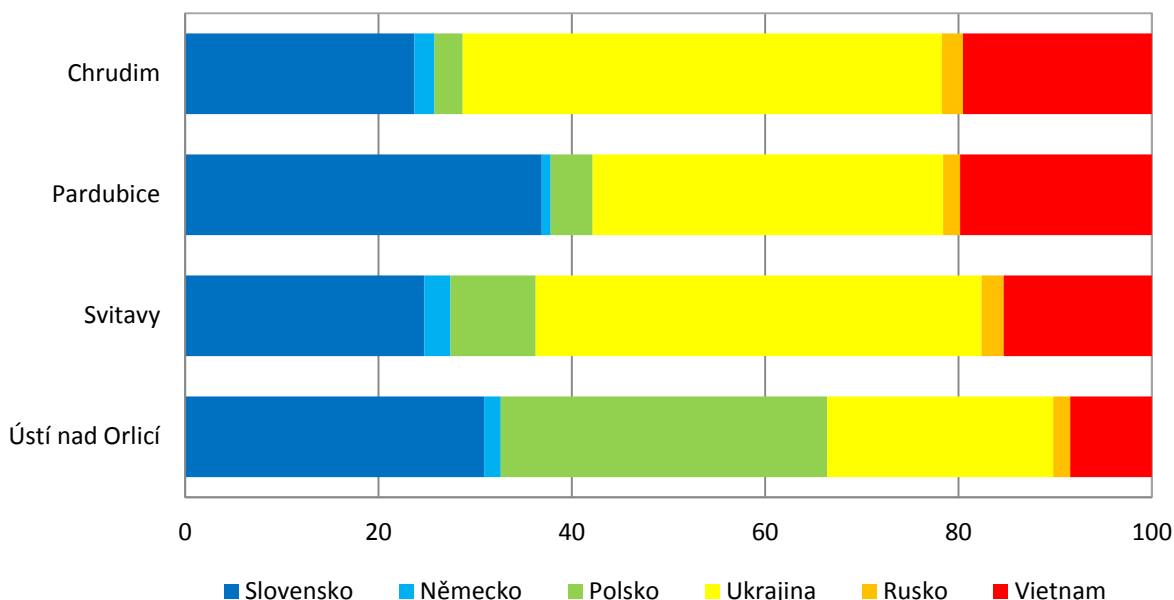
Prudký pokles plodnosti v 90. letech začal způsobovat úbytek obyvatelstva přirozenou měnou, v posledních letech celá Česká republika vykazuje vyšší počty zemřelých než živě narozených. Přirozený přírůstek je v Pardubickém kraji od roku 1994 záporný, kladný byl pouze v letech 2005–2010. Migrační pohyb je v Pardubickém kraji značně nestabilní, nevykazuje rostoucí ani klesající trend. Až na výjimky je migrační přírůstek kladný, V posledních letech se ročně do Pardubického kraje přistěhuje 4-5 tisíc osob a vystěhuje v rozmezí 3,5-4,5 tisíce osob. V letech 2007-2008 počet přistěhovalých převýšil počet vystěhovalých dokonce o 3000 osob. V roce 2013 bylo migrační saldo záporné ve výši -130 osob, což je 0,3 osob na každých tisíc obyvatel v kraji.

Migrace má vliv jednak na velikost, jednak na strukturu obyvatelstva a to demografickou, ekonomickou, sociální apod. Mění se tedy nejen počet obyvatel, ale je s tím spojena i změna počtu pracovních sil, dětí, důchodců apod.

Zahraniční migrace, ve smyslu stěhování osob s cizím státním občanstvím, se dostává do popředí zájmu v souvislosti s debatami o demografickém stárnutí obyvatelstva a populačním úbytku. Podíl osob s cizím státním občanstvím na všech obyvatelích České republiky je dlouhodobě nízký. V roce 2011 činil dle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů (dále SLDB) pouhých 5 %. Rozmístění přistěhovalých cizinců odpovídá do jisté míry atraktivnosti kraje především z hlediska nabídky zaměstnání. Pardubický kraj měl v roce 2011 3 % obyvatel s cizím státním občanstvím. Složení se v jednotlivých okresech liší (viz mezi přistěhovalými i vystěhovalými jednoznačně převažují osoby v produktivním věku (15 až 64 let). současně v migraci roste podíl dětské složky (0 až 14 let). v posledních letech totiž zesláblo stěhování jednotlivců za prací (podíl svobodných tvořil v pardubickém kraji v roce 2013 54,5 %) a zvýšil se pohyb rodin. v roce 2013 bylo mezi imigranty 70 % mužů i žen ve věku 15–64 let, mezi emigranty 74,5 %. pětinu přistěhovaných i vystěhovalých tvořily děti do 15 let.

graf 1.6), v okresech Chrudim a Svitavy převládají občané Ukrajiny, v okrese Pardubice občané Slovenska a v okrese Ústí nad Orlicí mírně převládají občané Polska.

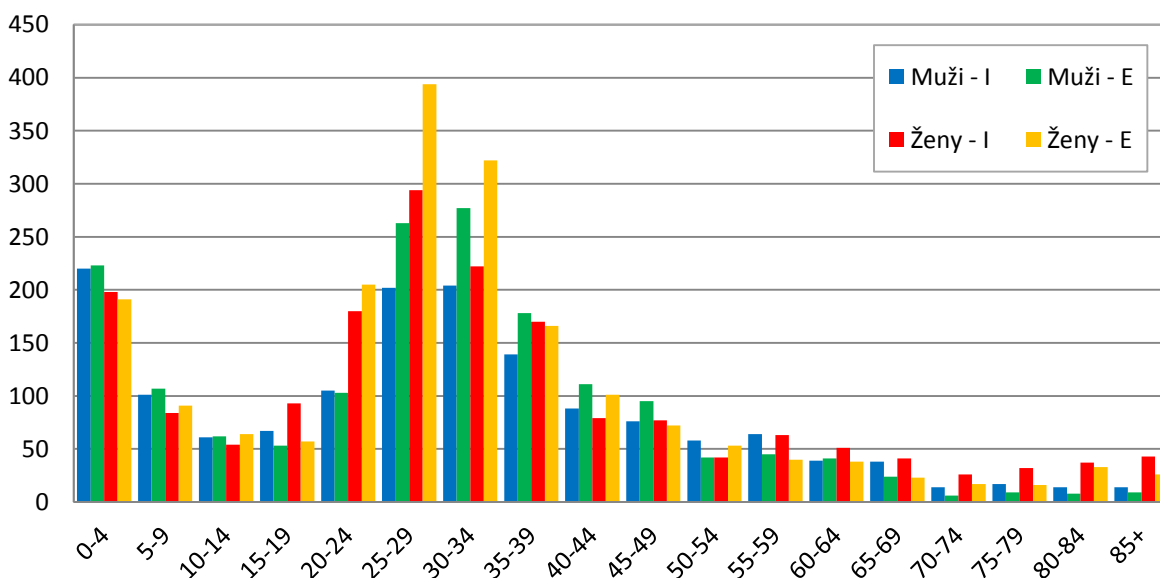
Graf 1.5 Struktura obyvatel s cizím státním občanstvím v okresech Pardubického kraje (% , 2011)

Zdroj: ČSÚ, SLDB 2011

Mezi přistěhovanými i vystěhovanými jednoznačně převažují osoby v produktivním věku (15 až 64 let). Současně v migraci roste podíl dětské složky (0 až 14 let). V posledních letech totiž zesláblo stěhování jednotlivců za prací (podíl svobodných tvořil v Pardubickém kraji v roce 2013 54,5 %) a zvýšil se pohyb rodin. V roce 2013 bylo mezi imigranty 70 % mužů i žen ve věku 15–64 let, mezi emigranty 74,5 %. Pětinu přistěhovaných i vystěhovaných tvořily děti do 15 let.

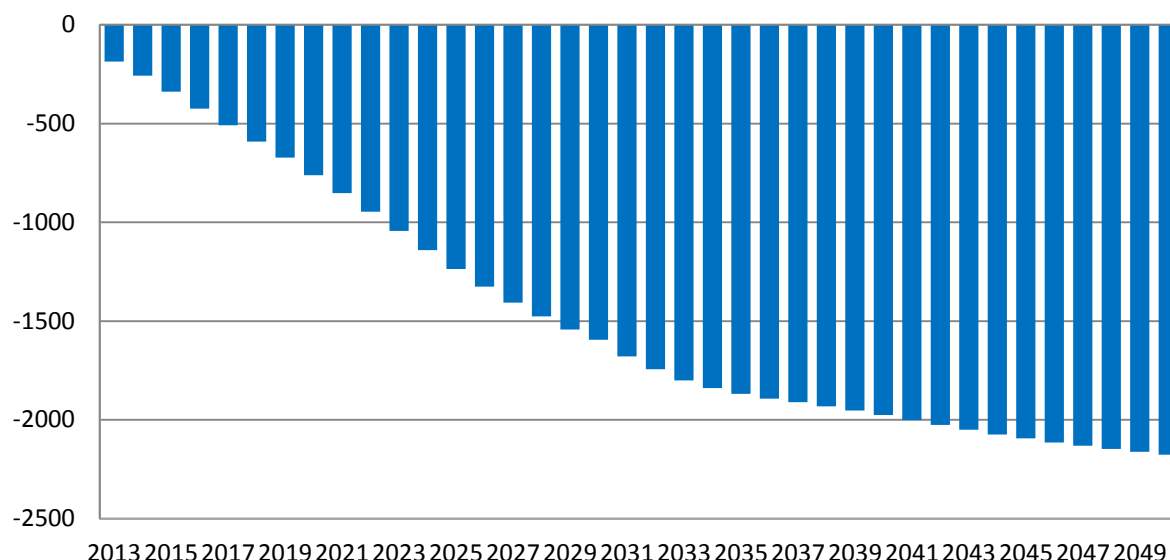
Graf 1.6 Přistěhovaní a vystěhovaní do/z Pardubického kraje podle pohlaví a věku (2013)

Zdroj: ČSÚ

Výsledky projekce ukazují, že po celé predikované období budou počty zemřelých osob vyšší než odpovídající počty narozených a růst úbytku obyvatelstva přirozenou měnou bude nabírat na intenzitě. V roce 2050 by dle odhadů ČSÚ mělo být o 2 tisíce zemřelých v Pardubickém kraji více než narozených.

Graf 1.7 Projekce přirozeného přírůstku v Pardubickém kraji

Zdroj: ČSÚ

Sčítáním v roce 2011⁶ bylo zjištěno, že v Pardubickém kraji pracovalo 78 tisíc zaměstnanců, kteří jezdili za prací (což je 15,1 % z celkového počtu obyvatel), přičemž se rozlišovalo, zda dojíždějí pouze v rámci okresu, či zda vyjíždějí do jiných okresů kraje, do jiných krajů či do zahraničí. V rámci okresů v Pardubickém kraji dojíždí 48,3 % zaměstnanců (z těch, co jezdí za prací). Do jiných okresů v rámci kraje vyjíždí 24,5 % zaměstnanců (z těch, co za prací jezdí), do jiných krajů 16,2 %. Naopak z jiných krajů přijíždí pracovat do Pardubického kraje 9,5 % zaměstnanců. Do zahraničí jezdí za prací 1,6 % zaměstnanců, což bylo v roce 2011 1,2 tisíc osob. Okres Pardubice má jako jediný kladné saldo dojížděky/vyjížděky mezi okresy v kraji (21 osob na tisíc obyvatel).

Tabulka 1.1 Vyjíždějící a dojíždějící do zaměstnání (2011)

		Zaměstnanci			
		Vyjíždějící		Dojíždějící	
		absolutně	na 1000 obyvatel	absolutně	na 1000 obyvatel
v rámci okresu	Chrudim			6 553	63
	Pardubice			11 191	x
	Svitavy			8 276	79
	Ústí nad Orlicí			11 633	84
	Chrudim	4 080	39	1 388	13

⁶ Zjišťování dojížděky je již tradiční součástí obsahu SLDB.

do/z jiných okresů kraje	Pardubice	1 354	8	4 814	29
	Svitavy	2 325	22	904	9
	Ústí nad Orlicí	1 796	13	2 449	18
do/z jiných krajů	Chrudim	2 019	19	1 016	10
	Pardubice	5 772	34	3 903	23
	Svitavy	2 224	21	1 017	10
	Ústí nad Orlicí	2 572	18	1 430	10
mimo ČR	Chrudim	244	2		
	Pardubice	411	2		
	Svitavy	241	2		
	Ústí nad Orlicí	312	2		

Zdroj: ČSÚ

V následující tabulce 1.2 je uvedena regionalizace pracovní dojížděky, která přináší údaje o přirozených regionech vzniklých na základě vztahů bydliště – pracoviště⁷. Na území České republiky bylo zjištěno celkem 227 dojížděkových regionů⁸. Více než 50 % místních zaměstnanců (tj. bydlících i pracujících ve stejném regionu) nemá v Pardubickém kraji dle SLDB 2011 žádný region, regiony Litomyšl, Polička či Pardubice se tomuto procentu přibližují.

Relativní otevřenost regionu může být vyjádřena například ukazatelem obratu dojížděky a vyjížděky na 1 000 bydlících zaměstnaných ekonomicky aktivních. Hodnoty ukazatele v Pardubickém kraji se pohybují v rozmezí od 258 (Pardubice) do 541 (Letohrad). Nízké hodnoty znamenají vysokou míru uzavřenosti pohybu za prací v rámci regionu a vysoké naopak nízkou vnitřní integraci charakterizovanou většinou vysokou relativní vyjížděkou mimo hranice regionu.

Tabulka 1.2 Dojížděka a vyjížděka v regionech Pardubického kraje (2011)

	Ekonomicky aktivní zaměstnaní		Saldo dojížděky regionu		Obrat dojížděky a vyjížděky	
	celkem	podíl bydlících i pracujících v regionu (v %)	absolutně	na 1000 obyvatel	celkem	na 1000 bydlících zaměstnaných
Česká Třebová	7 504	39,9	-166	-10	2 788	463
Hlinsko	7 578	37,9	-521	-52	1 685	260
Choceň	4 892	31,6	-577	-65	1 899	520
Chrudim	20 398	37,1	-787	-34	6 359	378
Jablonné nad Orlicí	2 279	34,8	-64	-19	852	468
Jevíčko	4 139	36,1	-384	-133	1 296	393
Kladno	40 188	29,2	-5 547	-22 367	14 749	491

⁷ Smyslem vymezení regionů pracovní dojížděky je identifikace přirozených územních jednotek, které jsou z hlediska pohybu za prací relativně uzavřené.

⁸ Metodika výběru regionů – viz:

[http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/9A00247C9B/\\$File/17023014a.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/9A00247C9B/$File/17023014a.pdf)

Králíky	3 205	34,8	-396	-88	766	292
Lanškroun	10 357	49,2	212	21	2 640	289
Letohrad	4 722	35,0	51	8	2 023	541
Litomyšl	10 342	48,6	-533	-52	3 121	367
Moravská Třebová	6 952	41,0	-405	-38	1 613	271
Pardubice	69 195	47,2	1 582	18	15 996	258
Polička	8 651	48,4	-444	-49	2 038	275
Přelouč	8 579	33,5	-658	-73	3 034	451
Skuteč	3 619	27,9	-342	-65	1 136	394
Svitavy	12 666	40,0	-579	-34	2 921	268
Třemošnice	3 145	33,3	-360	-114	1 012	412
Ústí nad Orlicí	10 516	39,8	149	10	3 849	444
Vysoké Mýto	9 536	38,3	239	19	3 053	376
Žamberk	5 800	37,0	-427	-70	1 843	395

Zdroj: ČSÚ

Podle výsledků SLDB 2011 bylo v Pardubickém kraji 36,6 tisíc žáků, studentů a učňů, kteří opouští adresu trvalého bydliště při cestě do školy (26,6 % z celkového počtu osob mladších 25 let), z toho 16,9 % je mladší 15 let. 13,2 % studentů (starších 15 let) dojíždí do škol do jiných okresů v rámci kraje, 32,1 % studentů (starších 15 let) překračuje hranice kraje, naopak 19 % studentů do Pardubického kraje dojíždí. V mezikrajské dojíždě/vyjíždě Pardubický kraj ztrácí, dle SLDB 2011 vyjíždělo 9,7 tisíc studentů, dojíždělo pouze 5,7 tisíce. Výjimkou je pouze okres Pardubice, který má z důvodu existence vysoké školy vyšší počet dojíždějících studentů z okolních okresů kraje a z ostatních krajů než vyjíždějících.

Tabulka 1.3 Vyjíždějící a dojíždějící do škol (2011)

		Studenti, učni (starší 15 let)							
		Vyjíždějící		Dojíždějící		Saldo dojížděky regionu		Obrat dojížděky a vyjížděky	
		absolutně	na 1000 obyvatel	absolutně	na 1000 obyvatel	absolutně	na 1000 obyvatel	absolutně	na 1000 obyvatel
do/z jiných okresů kraje	Chrudim	1 374	13	450	4	-924	-9	1 824	17
	Pardubice	502	3	1 976	12	1 474	9	2 478	15
	Svitavy	1 013	10	625	6	-388	-4	1 638	16
	Ústí nad Orlicí	1 112	8	950	7	-162	-1	2 062	15
do/z jiných krajů	Chrudim	1 932	19	206	2	-1 726	-17	2 138	20
	Pardubice	2 795	17	4 387	26	1 592	10	7 182	43
	Svitavy	2 270	22	696	7	-1 574	-15	2 966	28
	Ústí nad Orlicí	2 778	20	482	3	-2 296	-16	3 260	23

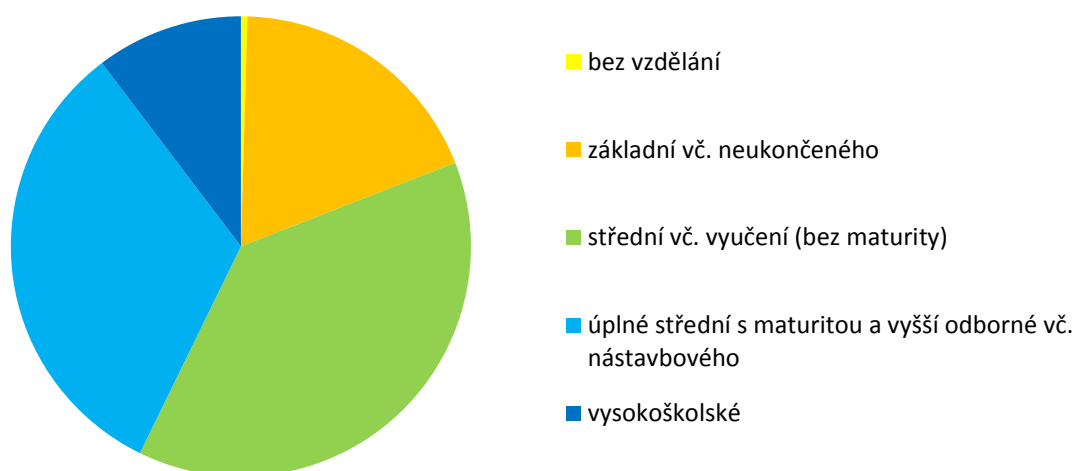
Zdroj: ČSÚ

Význam lidského kapitálu v poslední době stále roste, stejně tak význam jeho vztahu k ekonomickým veličinám. Nejčastěji se k měření lidského kapitálu používá nejvyšší úroveň dosaženého vzdělání, nebo

počet let strávených studiem a případně i účast na dalším vzdělávání. Na úrovni lidského kapitálu větší či menší měrou závisí hodnoty řady dalších socio-ekonomických ukazatelů.

Ze SLDB 2011 vyplývá, že v současné době je vzdělanostní struktura obyvatel Pardubického kraje následující: 0,5 % osob⁹ je bez vzdělání, 18,6 % osob má základní vzdělání včetně neukončeného, 38,2 % střední vzdělání bez maturity, 32,4 % střední s maturitou a 10,3 % osob má vysokoškolské vzdělání. Pro srovnání, v celé ČR je vzdělanostní struktura následující: 18,0 % má základní vzdělání včetně neukončeného, 33,0 % střední vzdělání bez maturity, 31,2 % střední s maturitou a 12,5 % osob má vzdělání vysokoškolské.

Graf 1.8 Obyvatelstvo Pardubického kraje ve věku 15 a více let podle vzdělání (SLDB 2011)

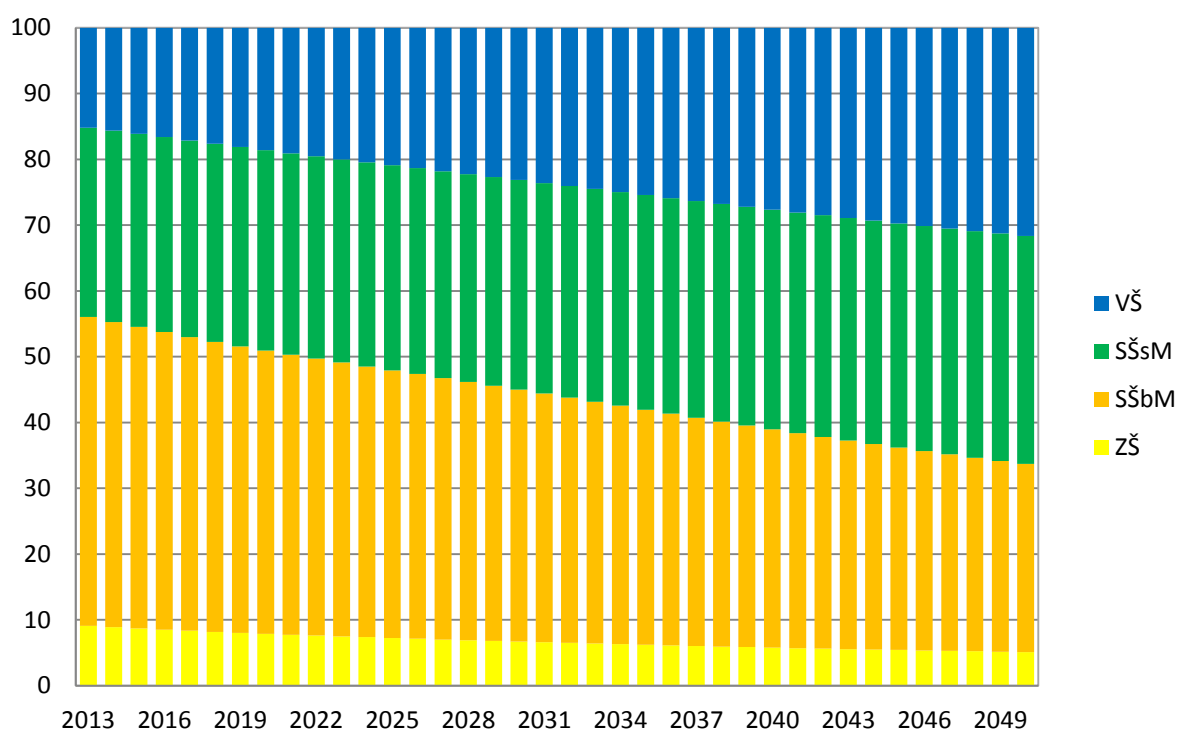
Zdroj: ČSÚ

Prognóza¹⁰ budoucího vývoje vycházející ze současné situace předpokládá, že signifikantně poroste podíl osob s dokončeným vyšším než středním vzděláním s maturitou. V roce 2050 mělo být v Pardubickém kraji 31,6 % mužů s dokončeným vyšším než středním vzděláním s maturitou. Tento růst bude kompenzován poklesem podílu dnes nejsilnější skupiny mužů se středním vzděláním bez maturity (očekávaný pokles o 18,4 procentních bodů, na 28,6 % v roce 2050). Pro srovnání, v celé ČR se vzdělanostní struktura mužů změní podle prognózy následovně: v roce 2050 bude mít 6,9 % mužů základní vzdělání (pokles o 3,3 p.b. od roku 2013), 27,5 % střední bez maturity (pokles o 16,8 p.b.), 34 % střední s maturitou (nárůst o 5,8 p.b.) a 31,6 % vyšší vzdělání (nárůst o 14,3 p.b.).

⁹ Osob starších 15 let.

¹⁰ Prognóza lidského kapitálu obyvatelstva České republiky do roku 2050 vznikla v rámci výzkumného projektu RELIK v roce 2009. Byla vypočtena pro čtyři vzdělanostní skupiny - základní vzdělání (zahrnuto i nedokončené základní vzdělání), střední vzdělání bez maturity, střední vzdělání s maturitou a vyšší vzdělání (vzdělání na konzervatoři, vyšší odborné škole a vysoké škole). (Langhamrová aj., 2009).

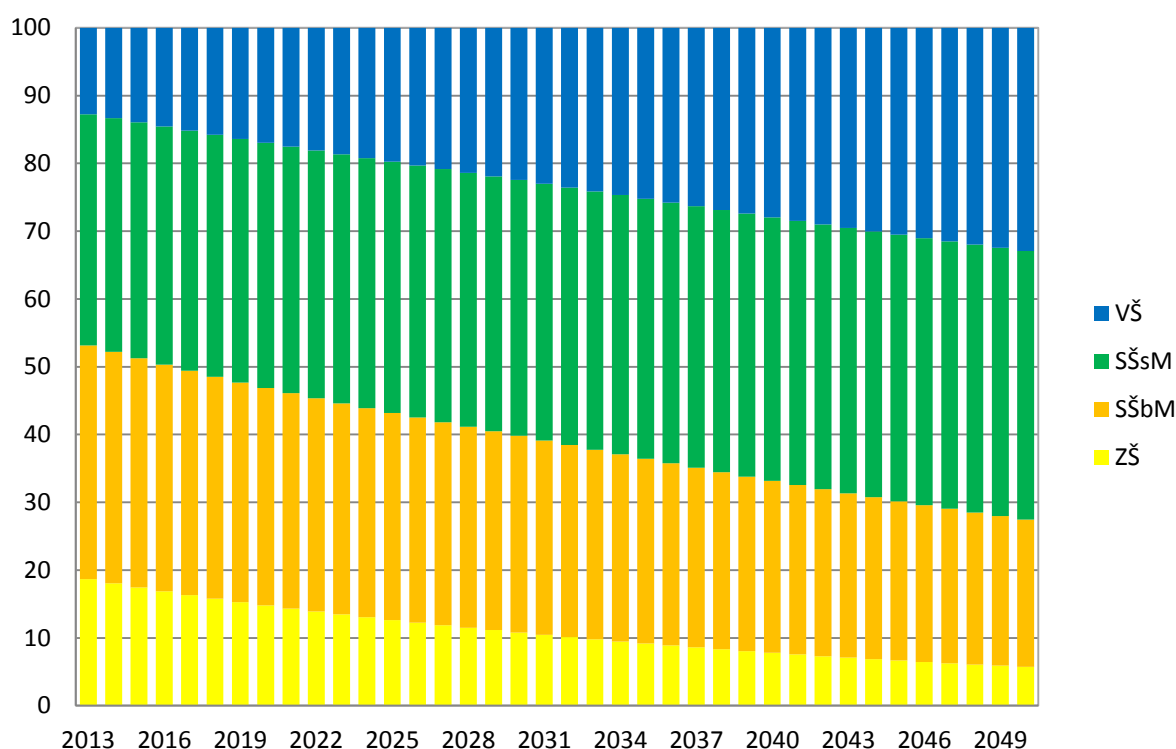
Graf 1.9 Projekce vzdělanostní struktury mužů, Pardubický kraj (%)

Zdroj: ČSÚ

U žen je vzdělanostní struktura podobná jako u mužů, mají jen méně často střední vzdělání bez maturity než muži (34,5 % oproti 47 %). Do roku 2050 se očekává nárůst žen se středním vzděláním s maturitou o 5,5 p.b. na 39,6 % a s vyšším vzděláním o 20 p.b. na 32,9 %. Opět pro srovnání, v celé ČR, bude mít v roce 2050 7,4 % žen základní vzdělání (pokles o 12,2 p.b. od roku 2013), 21,8 % střední bez maturity (pokles o 10,1 p.b.), 36,8 % střední s maturitou (nárůst o 3,1 p.b.) a 34,0 % vyšší vzdělání (nárůst o 19,3 p.b.).

Graf 1.10 Projekce vzdělanostní struktury žen, Pardubický kraj (%)

Zdroj: ČSÚ

Změny ve vzdělanostní struktuře osob způsobí nárůst průměrné délky vzdělávání ze současné hodnoty 12,6 roku (Švarcová, Tůmová, 2013) až na hodnotu 14,9 roku v roce 2050. Velikost tohoto růstu – 2,3 roku – je v porovnání s celou Českou republikou vyšší, téměř o 7 % (Langhamrová aj., 2009).

Nárůst vzdělanosti by znamenal, že za jinak nezměněných podmínek by regionální hrubý domácí produkt rostl přibližně stejně jako v případě celé České republiky, rozdíl by byl pouze o 0,1 procentního bodu (Langhamrová aj., 2009).

2 Trh práce

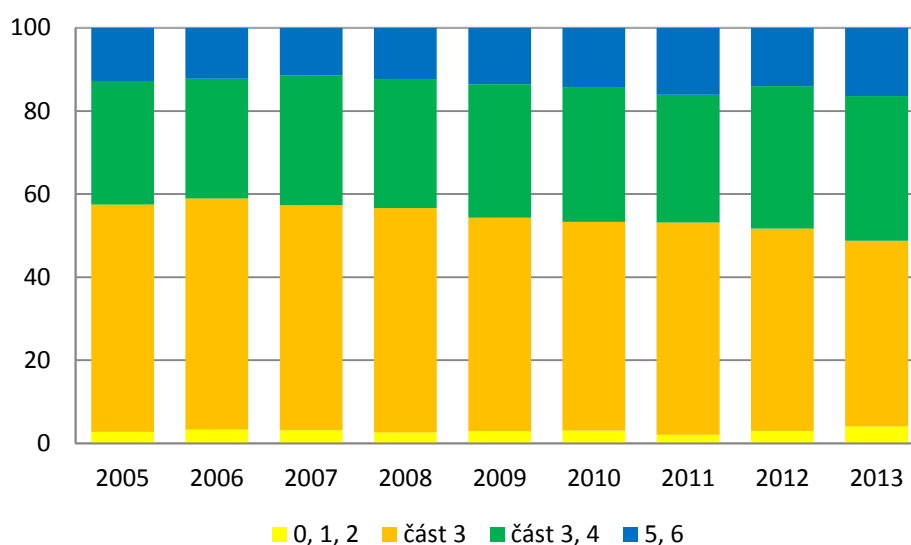
Tabulka 2.1 Vývoj zaměstnanosti – absolutně, tempa růstu, Pardubický kraj

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Zaměstnanost (tis. os)	235,3	237,6	240,1	245,1	238,5	235,0	238,3	237,2	241,0
Meziroční změna (%)		1,0	1,1	2,1	-2,7	-1,5	1,4	-0,5	1,6

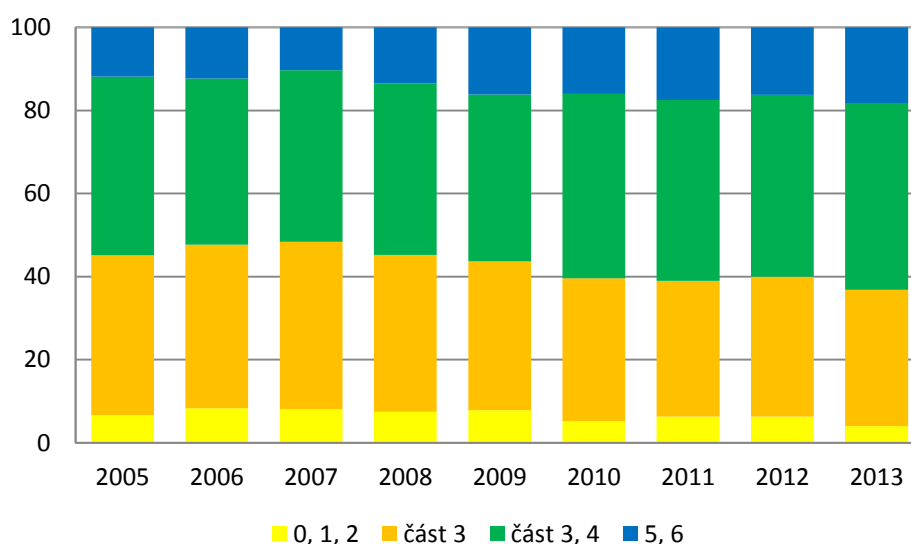
Zdroj: ČSÚ

Muži tvoří přibližně 57 % zaměstnaných osob. Při pohledu na strukturu dle pohlaví a vzdělání je zřejmé, že v Pardubickém kraji, stejně jako v celé České republice, převažují zaměstnaní muži se střední školou bez a s maturitou. U žen je vyšší podíl zaměstnaných se střední školou s maturitou. Podíl vysokoškolsky vzdělaných zaměstnaných mužů se pohybuje v okolo 15 %, u žen se tento podíl pohybuje v rozmezí 12 % v roce 2005 až 18 % v roce 2013.

Graf 2.1 Struktura zaměstnaných mužů dle vzdělání, Pardubický kraj (%)

Graf 2.2 Struktura zaměstnaných žen dle vzdělání, Pardubický kraj (%)

Zdroj: ČSÚ

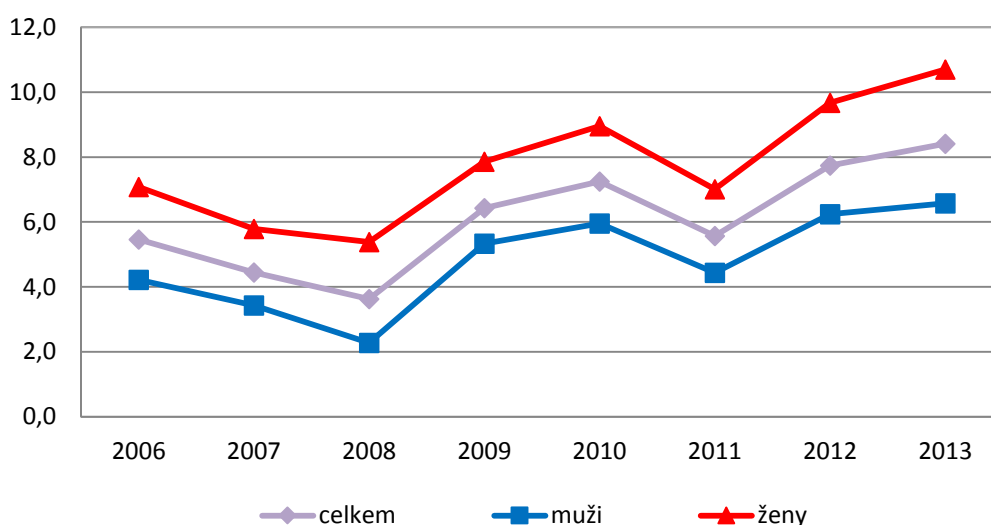
Pozn.: ISCED 0 – Preprimární vzdělání, ISCED 1 – Primární vzdělání, ISCED 2 – Nižší sekundární vzdělání, ISCED 3 – Vyšší sekundární vzdělání, ISCED 4 – Postsekundární neterciární vzdělání, ISCED 5 – Terciární vzdělání – první stupeň, ISCED 6 – Terciární vzdělání – druhý stupeň.

Při hodnocení vývoje nezaměstnanosti se dostáváme k problematice řešení adekvátního problému, kdy je nutné zkoumanému ekonomickému jevu (zde nezaměstnanosti) přiřadit vhodný statistický ukazatel (v podmínkách České republiky se jedná buď o obecnou míru nezaměstnanosti, nebo o podíl

nezaměstnaných osob). S ohledem na vhodnost jednotlivých ukazatelů jsme pro hodnocení celkové nezaměstnanosti Královehradeckého kraje zvolili obecnou míru nezaměstnanosti¹¹.

Obecná míra nezaměstnanosti Pardubického kraje se pohybuje přibližně na stejné úrovni jako míry nezaměstnanosti za Českou republiku. Nejvyšší míra nezaměstnanosti (přibližně 53 % v roce 2013 v Pardubickém kraji) je tradičně zaznamenána u věkové skupiny 15 – 19 let. Z pohledu vzdělanostní struktury je stejně jako v České republice nejvyšší obecná míra nezaměstnanosti pro kategorii základní vzdělání a bez vzdělání. S vyšším dosaženým vzděláním významně klesá nezaměstnanost.

Graf 2.3 Obecná míra nezaměstnanosti, Pardubický kraj (%)

Zdroj: ČSÚ

Pro hodnocení vývoje mezd v Pardubickém kraji jsme za nejvhodnější datový zdroj určili Informační systém o průměrném výdělku, z jehož výsledků je možné sledovat vývoj výdělku jak ve mzdové, tak v platové sféře. Pro analýzu vývoje mezd jsme mohli využít pouze data od roku 2011, kdy došlo ke změně metodiky¹². Pro zachycení vývoje mezd jsme jako analytický nástroj využili rozklad indexu proměnlivého složení na index stálého složení a na index struktury (více viz Macek a kol., 2008).

Tabulka 2.2 Struktura zaměstnaných osob ve mzdové sféře a průměrné měsíční výdělky, Pardubický kraj

	2011		2013	
	podíl na počtu zaměstnaných	průměrná mzda	podíl na počtu zaměstnaných	průměrná mzda
Základní a nedokončené	7 %	25 600	6 %	15 915
Střední bez maturity	47 %	19 148	16 %	19 655
Střední s maturitou	34 %	24 328	36 %	24 337
Vyšší odborné a bakalářské	2 %	26 187	3 %	28 457

¹¹ Obecná míra nezaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle. Tento ukazatel je konstruován na základě doporučení Mezinárodní organizace práce (ILO) z dat Výběrového šetření pracovních sil. Více viz stránky ČSÚ: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps

¹² Více viz ISPV.

Vysokoškolské	9 %	40 313	9 %	40 841
---------------	-----	--------	-----	--------

Zdroj: ISPV, MPSV

Mezi roky 2011 a 2013 došlo k růstu průměrné mzdy ve mzdové sféře o 2,05 %. Tento růst byl způsoben zejména růstem mezd u jednotlivých vzdělanostních skupin (1,6 %), změna ve struktuře zaměstnanosti dle vzdělanostních skupin (0,44 %) představovala méně významný vliv na růst mezd. Růst průměrné mzdy v Pardubickém kraji byl pomalejší než v celé České republice, kde došlo mezi roky 2011 a 2013 k růstu průměrné mzdy o 3,27 % (2,22 % růstu způsobil růst průměrných mezd v jednotlivých vzdělanostních skupinách, 1,03 % změna ve struktuře zaměstnanců).

Tabulka 2.4 Struktura zaměstnaných osob v platové sféře a průměrné měsíční výdělky, Pardubický kraj

	2011		2013	
	podíl na počtu zaměstnaných	průměrná mzda	podíl na počtu zaměstnaných	průměrná mzda
Základní a nedokončené	4 %	13 377	3 %	13 356
Střední bez maturity	19 %	15 867	18 %	15 938
Střední s maturitou	40 %	22 282	41 %	23 109
Vyšší odborné a bakalářské	7 %	24 880	9 %	25 060
Vysokoškolské	30 %	29 018	29 %	29 460

Zdroj: ISPV, MPSV

V platové sféře došlo k růstu platu mezi roky 2011 a 2013 o 2,28 %. Tento růst byl zapříčiněn zejména růstem platů v jednotlivých vzdělanostních skupinách (2,14 %), který byl doprovázen mírným růstem ve struktuře zaměstnanosti dle vzdělanostních skupin (0,14 %). Jedná se o obdobný růst průměrných platů v České republice, kde došlo k růstu průměrného platu o 2,31 % (1,88 % tohoto růstu způsobila změna v průměrných platech jednotlivých vzdělanostních skupin, pouze 0,42 % růstu způsobila změna ve struktuře).

3 Socioekonomická situace

Český statistický úřad publikuje regionální účty, které obsahují jednotlivé ukazatele jak na úrovni NUTS 2 (regiony soudržnosti), tak na úrovni NUTS 3 (kraje). Regionální účty nepředstavují ucelený systém účtů, protože se s každým regionem nezachází jako s národním hospodářstvím (na regionální úrovni nelze zachytit dovoz a vývoz mezi regiony). Za regionální účty se většinou označuje soustava provázaných ukazatelů, které nezahrnují veškeré aspekty celého systému národního účetnictví¹³.

V rámci regionálních účtů jsou publikovány zejména údaje o regionálním hrubém domácím produktu (RHDP) v běžných cenách a v cenách předchozího roku, regionální hrubé přidané hodnotě (RHPH), údaje o zaměstnanosti a zaměstnancích v členění dle odvětví (klasifikace CZ-NACE, v agregovaném

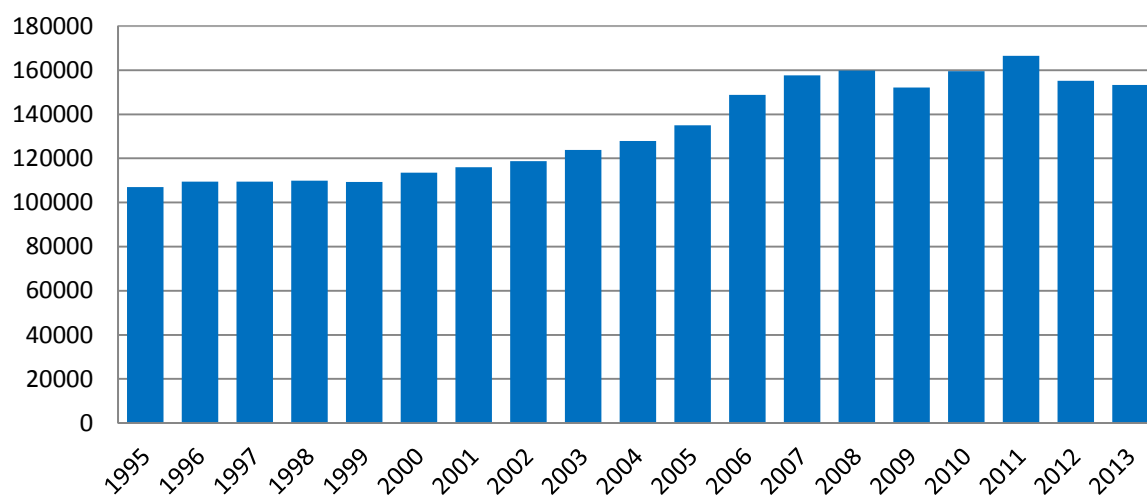
¹³ Více viz Hronová a kol (2009).

tvary). Pro hodnocení ekonomického vývoje Pardubického kraje tak použijeme publikované údaje o RHDP, RHPH a zaměstnanosti a zaměříme se na vývoj produktivity práce v regionu.

Pro zachycení reálného vývoje RHDP bylo nutné přepočítat ukazatel z běžných do stálých cen referenčního roku 2010 (současný referenční rok pro celý systém národních účtů). K výpočtu byly využity oficiální údaje o RHDP v běžných cenách a v cenách předchozího roku¹⁴.

Graf 3.1 Vývoj RHDP, Pardubický kraj (Kč)

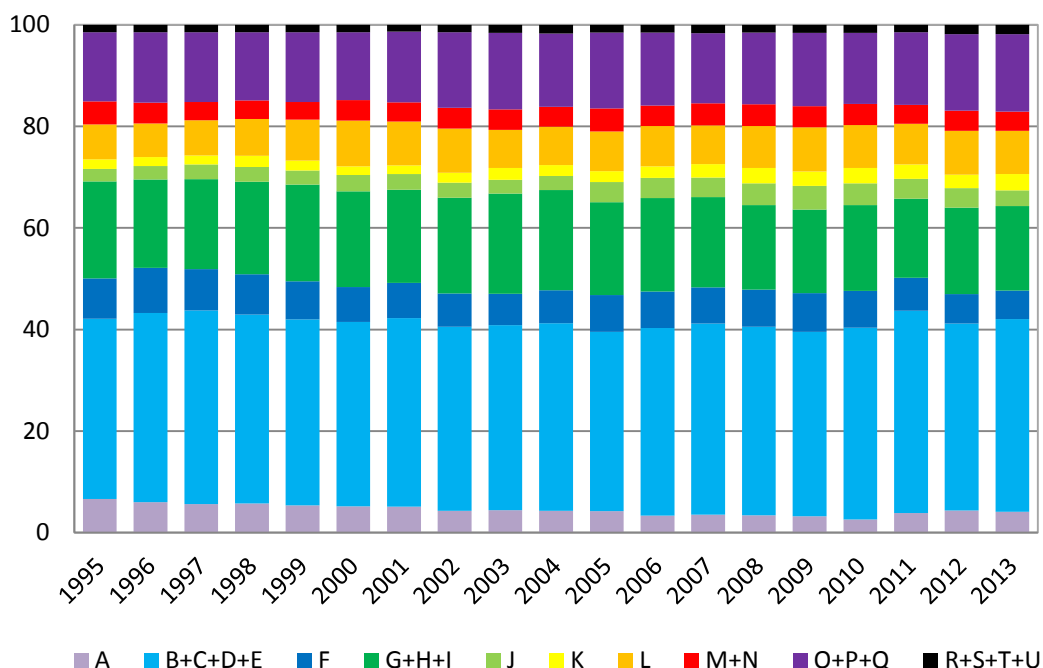
Zdroj: ČSÚ

Z grafu 3.1 je patrné, že v rámci Královéhradeckého kraje dochází (s výjimkou roku 1999) od roku 1995 do roku 2009 k reálnému růstu RHDP, po němž došlo k ekonomické krizi a celkovému propadu ekonomiky České republiky, což znamenalo stejný propad taktéž pro kraj. V roce 2009 došlo k poklesu RHDP cca o 5 %, což odpovídá poklesu reálného RHDP také v Jihomoravském kraji.

O stavu ekonomiky kraje vhodněji vypovídá struktura hrubé přidané hodnoty dle odvětví¹⁵. Pardubický kraj je zaměřen zejména na oblast průmyslu (odvětví CZ-NACE B+C+D+E), která tvoří po celé období přibližně 38 % RHPH.

¹⁴ Blíže k cenovým přepočtům viz Hronová a kol. (2009).

Graf 3.2 Struktura RHPH dle odvětví, Pardubický kraj (%)

Zdroj: ČSÚ

Pozn: A – Zemědělství, Lesnictví a rybářství; B – Těžba a dobývání; C – Zpracovatelský průmysl; D – Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu; E – Zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi; F – Stavebnictví; G – Velkoobchod a maloobchod; H – Doprava a skladování; I – Ubytování, stravování a pohostinství; J – Informační a komunikační služby; K – Peněžnictví a pojišťovnictví; L – Činnosti v oblasti nemovitostí; M – Profesionální, vědecké a technické činnosti; N – Administrativní a podpůrné činnosti; O – Veřejná správa a obrana; P – Vzdělávání; Q – Zdravotnictví a sociální péče; R – Kulturní, zábavní a rekreační činnosti; S – Ostatní činnosti, T – Činnosti domácností jako zaměstnavatelů a producentů pro vlastní potřebu; U – Činnosti extraterritoriálních organizací a orgánů

Odhad produktivity práce definovaný jako poměr výstupu k jednotce vstupu je pravděpodobně jednou z nejdůležitějších součástí ekonomických a statistických analýz země. Jedná se o ukazatel, který sleduje jak ekonomický vývoj, tak míry konkurenceschopnosti a životní úroveň. Produktivitu práce zde odhadujeme jako podíl RHPH ve stálých cenách na odpracovanou hodinu.

Tabulka 3.1 Produktivita práce, Pardubický kraj

Rok	PP (Kč)	vývoj PP (%)
2005	292	4,5
2006	327	12,1
2007	336	2,8
2008	344	2,3
2009	337	-2,0
2010	351	4,1
2011	365	4,0
2012	343	-5,9
2013	331	-3,6

Zdroj: ČSÚ

Nejvyšší meziroční pokles produktivity práce byl zaznamenán mezi roky 2011 a 2012. Tento pokles byl zapříčiněn meziročním poklesem HPH ve stálých cenách o 7 %, který byl doprovázen poklesem počtu odpracovaných hodin o 1 %.

4 Studenti VŠ

V Pardubickém kraji v současné době funguje jedna veřejná vysoká škola, Univerzita Pardubice (UP). Počet absolventů Univerzity Pardubice je v posledních pěti letech na stabilní úrovni.

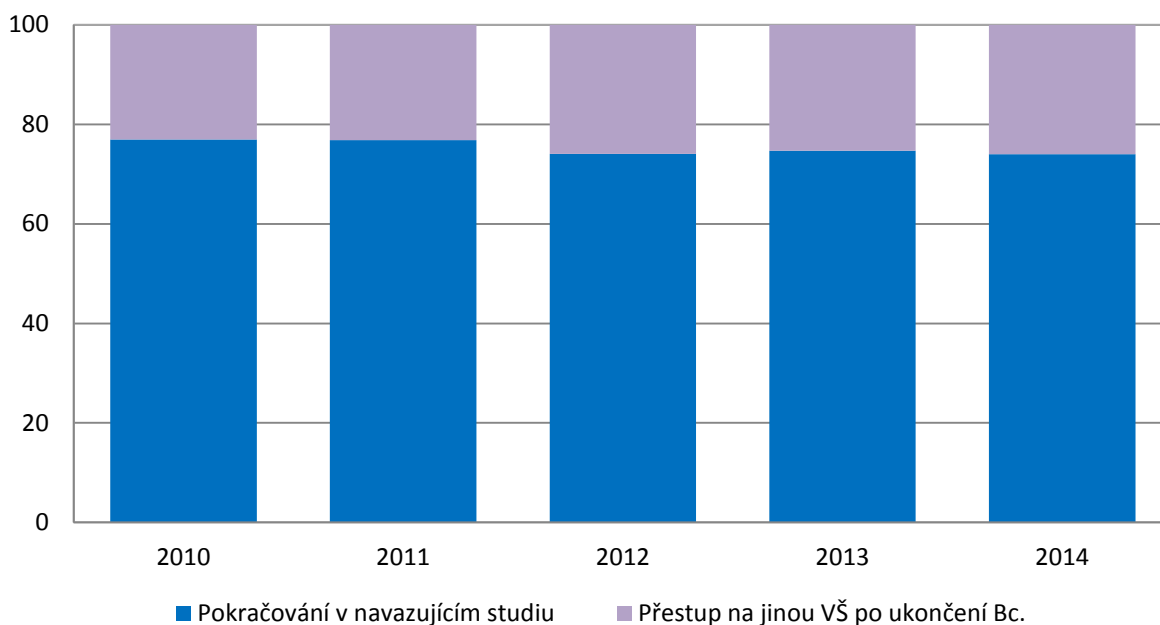
Tabulka 4.1 Počet absolventů vysokých škol, Pardubický kraj

	2010	2011	2012	2013	2014
Univerzita Pardubice	1 912	2 084	2 088	2 132	1 968
Fakulta restaurování	17	25	20	31	27
Fakulta filozofická	384	472	459	449	374
Fakulta chemicko-technologická	371	397	424	439	431
Fakulta ekonomicko-správní	556	563	538	542	458
Dopravní fakulta Jana Pernera	345	386	348	323	323
Fakulta zdravotnických studií	103	120	168	175	230
Fakulta elektrotechniky a informatiky	136	121	131	173	125

Zdroj: MŠMT

Přestože Univerzita Pardubice má akreditovány magisterské i doktorské studijní programy, řada absolventů bakalářských oborů přestupuje za dalším studiem na jiné vysoké školy (ať už bezprostředně, do 1 roku od ukončení bakalářského studia, nebo později). Následující graf ukazuje, že podíl přestupujících studentů UP na jinou školu nepřevažuje. Za posledních pět let se podíl přestupujících studentů jen nepatrně zvýšil, z 23 % v roce 2010 na 26 % v roce 2014.

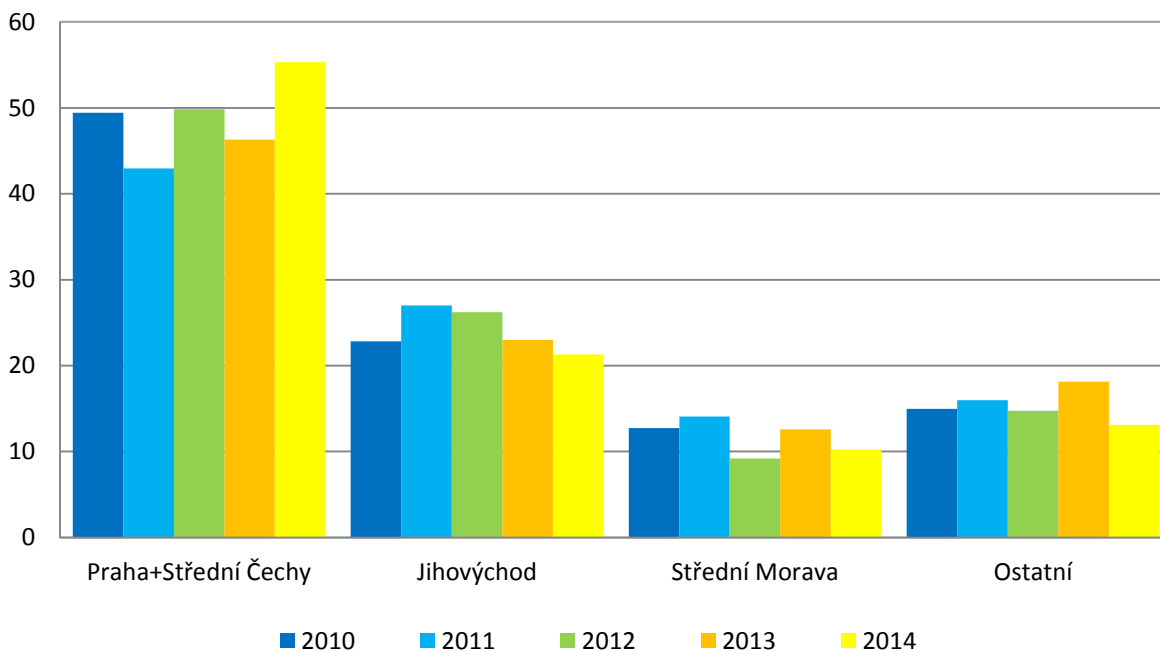
Graf 4.1 Pokračování absolventů bakalářského studia na UP

Zdroj: MŠMT

Absolventi bakalářského studia na UP, kteří přestupují na jinou VŠ, pokračující v dalším studiu nejčastěji na jiné VŠ v Praze+Středních Čechách (přičemž Praha pojímá drtivou většinu). Dále jsou významným přestupním místem regiony Jihovýchod a Střední Morava.

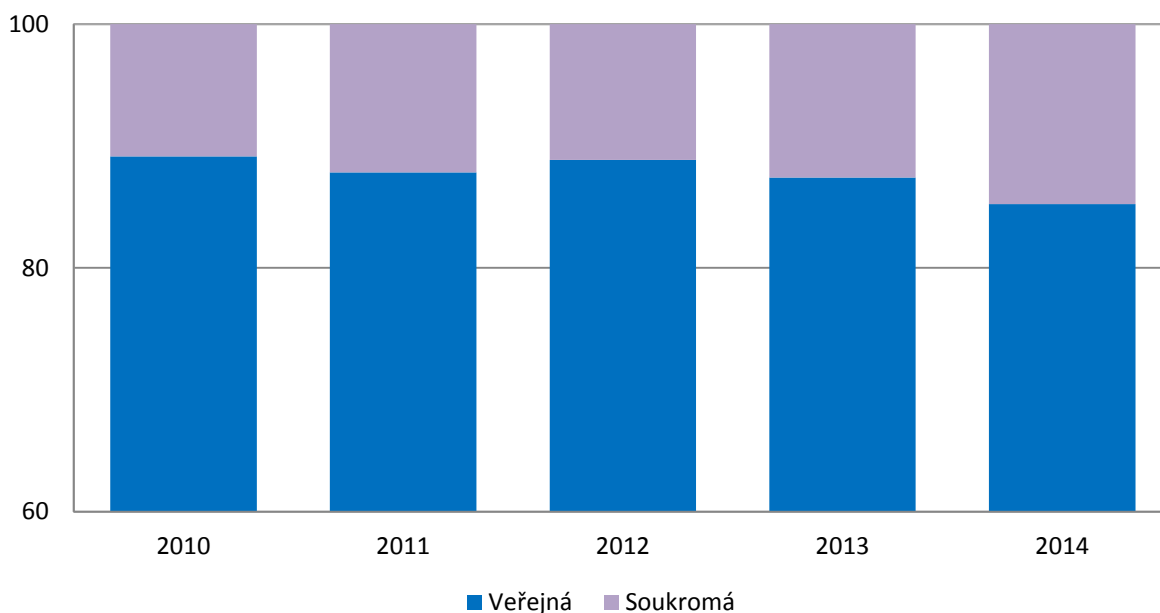
Graf 4.2 Pokračování v dalším studiu po ukončení bakalářského studia na UP na jiné VŠ dle regionu (%)

Zdroj: MŠMT

Ze statistik MŠMT vyplývá, že absolventi bakalářského studia na UP pokračují v dalším studiu převážně na veřejných vysokých školách, nicméně podíl přestupů na soukromé vysoké školy za posledních pět let mírně vzrostl. V roce 2010 pokračovalo ve studiu na soukromé VŠ 10,9 % absolventů bakalářského studia na UP, v roce 2014 to bylo již 14,8 %.

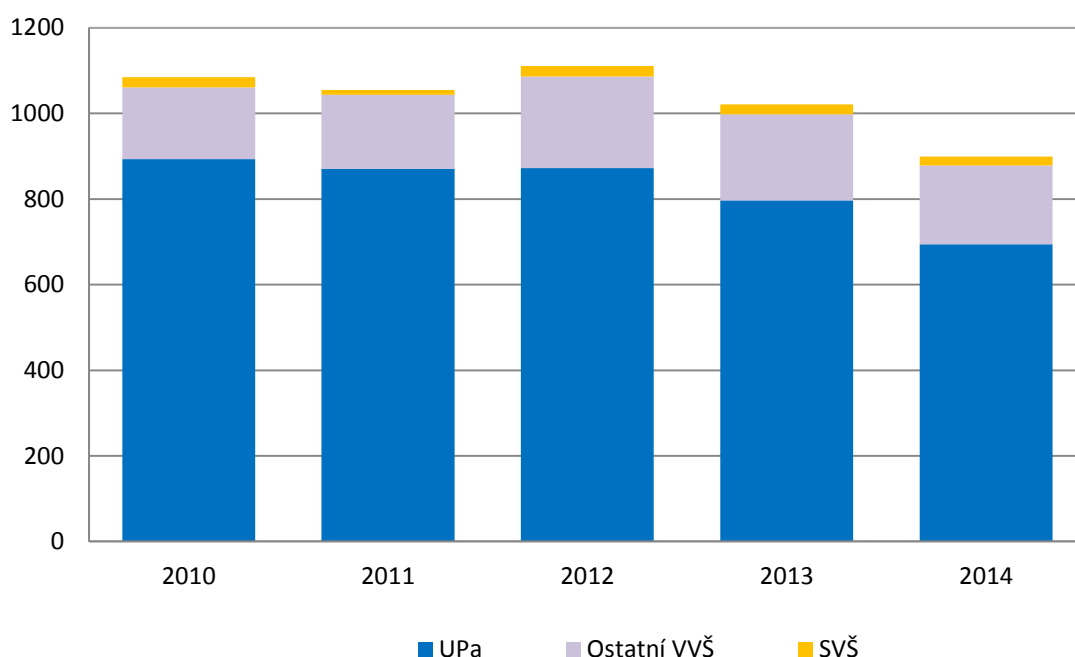
Graf 4.3 Pokračování v dalším studiu po ukončení bakalářského studia na UP na jiné VŠ dle typu školy (%)

Zdroj: MŠMT

Studenti UP nejen přestupují na jiné VŠ, ale také existuje migrace v opačném směru. V případě Pardubického kraje ovšem není tolik významná, na rozdíl od jiných krajů. Ročně do Pardubického kraje přichází do magisterského studia kolem 200 studentů z jiných škol a zároveň krajů, zbytek studentů magisterských oborů jsou „domácí“ absolventi UP.

Graf 4.4 Pokračování v dalším studiu na UP po ukončení bakalářského studia na jiné VŠ

Zdroj: MŠMT

Zdroje:

HRONOVÁ, S., FISCHER, J., HINDLS, R., SIXTA, J. 2009. *Národní účetnictví. Nástroj popisu globální ekonomiky*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-153-6.

LANGHAMROVÁ J., KOSCHIN F., FIALA T., FISCHER J., FOŘTOVÁ S., HULÍK V., KAČEROVÁ E., KONRÁDOVÁ J., MAZOUCH P., MISKOLCZI M., ŠŤASTNOVÁ P. (2009). *Prognóza lidského kapitálu obyvatelstva České republiky do roku 2050*. Oeconomica Praha. 240 p. ISBN 978-80-245-1576-2.

MACEK, J., FISCHER, J., POTŮČKOVÁ, Č., ŠEDIVÁ, B. 2008. *Ekonomika a sociální statistika*. 1. vyd. Plzeň: NAVA TISK, 2008. 242 s. ISBN 978-80-7043-642-4.

ŠVARCOVÁ, P., TŮMOVÁ, P. Vliv poslední dekády na průměrnou délku vzdělání v České republice. *Forum statisticum slovacum*, 2013, roč. 9, č. 7, s. 239–245. ISSN 1336-7420.

Český statistický úřad: www.czso.cz

Ministerstvo práce a sociálních věcí: www.mpsv.cz

Informační systém o průměrném výdělku: www.ispv.cz

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: www.msmt.cz

Regionální analýza Pardubického kraje

Vydává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Karmelitská 7, Praha 1
Individuální projekt národní pro oblast terciárního vzdělávání, výzkumu a vývoje:
Kvalita, relevance, efektivita, diverzifikace a otevřenost vysokého školství v ČR.
Strategie vysokého školství do roku 2030. (IPN KREDO)

<http://kredo.reformy-msmt.cz/>

Sazba: Martina Mončeková

Praha 2015